

Het bosactieplan

Bossen zijn genereus en leveren voor mens en maatschappij tal van voordelen. Het zijn echte multitaskers die actief weerwerk bieden tegen fenomenen als luchtverontreiniging en klimaatverandering. Maar in Vlaanderen is er weinig inzet om het evenwicht tussen de draaglast en draagkracht van onze bossen te garanderen.

In haar Natuurrapport 2014 geeft de Vlaamse overheid zelf aan dat onze bossen en natuurgebieden hun essentiële diensten voor de maatschappij niet naar behoren kunnen vervullen.

We leven in één van de meest bosarme regio's in West-Europa. Bovendien wordt bos in Vlaanderen ondergewaardeerd, in vergelijking met de Europese norm.

Intussen ...

- werd de voorbije 20 jaar in West-Europa meer dan 2 miljoen hectare bos gerealiseerd.
- bewijzen regio's zoals het Duitse Ruhrgebied of de omgeving van Parijs of Londen dat het wel degelijk mogelijk is om ook in drukbevolkte en welvarende regio's ruimte te maken voor bos en natuur.

Omdat ook in Vlaanderen een kantelmoment nodig is, groepeerden organisaties en experts uit de bossector zich in het BOSFORUM. Het BOSFORUM wil dat bosbeleid van de marge naar het centrum van besluitvorming getild wordt. Dit kan op basis van een duidelijke toekomstvisie op het te voeren bosbeleid, in relatie tot het breder ruimtelijk beleid. Het BOSFORUM zoekt actief steun voor haar pleidooi bij bevolking, middenveldorganisaties en ondernemingen. Een beter, multifunctioneel bosbeleid is immers een zaak van algemeen belang.

De oproep van het Bosforum focust zich op vier maatschappelijke troeven van het bos.

Bossen

- 1. produceren hout, één van de meest duurzame grondstoffen van onze planeet**
- 2. bieden een zeer kostenefficiënt tegengewicht aan de klimaatverandering**
- 3. zijn hotspots van biodiversiteit, een schaars en bedreigd goed in Vlaanderen**
- 4. dragen op verschillende manieren effectief bij tot onze volksgezondheid.**

BOS, EEN TROEF VOOR DE BIO-ECONOMIE

In de toekomstscenario's voor Vlaanderen gaat terecht veel aandacht naar de ontwikkeling van een duurzame economie die vervuilende en energieverslindende productie beperkt en prioritair inzet op hernieuwbare grondstoffen. Binnen dit bio-economisch model is hout een natuurproduct van de eerste orde. Hout is aangenaam, decoratief, multi-inzetbaar, en bovendien herbruikbaar en recycleerbaar. De milieu-impact van hout is bijzonder gunstig.

Hout is het enige bouw materiaal dat bij zijn productie CO₂ opslaat, terwijl alle alternatieve bouwmaterialen (kunststof, (gerecycleerd) staal en aluminium, baksteen, beton, ...) voor een significante CO₂-uitstoot zorgen.

Hout komt via nieuwe technologie beter dan welk materiaal ook in aanmerking om de groeiende Vlaamse bevolking te huisvesten.

De houtproductie moet volgen

Het is duidelijk dat duurzame houtproductie hogere prioriteit verdient binnen de transitie naar een duurzame bio-economie. Het Vlaamse bos- en natuurbeleid moet daarom duidelijke doelstellingen formuleren en effectief werk maken van een stimulerend beleid inzake houtproductie in openbare en private bossen.

De houtindustrie in Vlaanderen draait nu voor slechts 3 tot 8% op inheemse productie en is daarom te sterk aangewezen op invoer.

BOSBELEID GAAT HAND IN HAND MET KLIMAATBELEID

Het voorkomen en het opvangen van de klimaatveranderingen is momenteel één van de grootste uitdagingen in de geschiedenis van de mensheid. Bossen staan onder druk van klimaatverandering. Ze remmen de klimaatverandering af én beperken de gevolgen. Zoals uit de Klimaattop van Parijs bleek, vormt goed bosbeleid een sleutelelement in elk toekomstscenario.

Bossen remmen de klimaatverandering af.

Bossen en oceanen zorgen samen voor de absorptie van de helft van de jaarlijkse CO₂-uitstoot, en dus voor de vertraging van het broeikas effect. De wereldwijde ontbossing, aan een ritme tot 6 keer de landoppervlakte van België per jaar, vormt dan ook een enorme bedreiging. Ook in Vlaanderen is ontbossing geen uitzondering en wordt bovendien vaak niet daadwerkelijk gecompenseerd door bosaanleg elders.

Bossen verzachten de effecten van klimaatverandering.

In Amerikaanse steden wordt al langer in groen geïnvesteerd om de hete zomers leefbaar te houden. Door de sterke verdamping via de huidmondjes in het bladerdak kan de oppervlaktetemperatuur in bossen tot meer dan 10°C dalen in vergelijking met verharde onbegroeide oppervlakten. Ook bij ons is er toenemende nood aan de installatie van deze duurzame en kostenefficiënte airco, omdat ook onze bebouwde omgevingen hitte-eilanden worden met een zeer negatieve impact op de volksgezondheid tijdens de steeds frequentere warme perioden.

Bossen helpen overstromingen voorkomen.

De klimaatverandering leidt ook tot perioden van hevige regenval. Het waterbergend vermogen van bomen en bossen groeit dus aan belang. Maar vandaag verdwijnt in Vlaanderen per dag ca. 6 hectare buitengebied onder bebouwing en verharding, en dit ondanks het feit dat onze regio nu reeds tot de wereldtop behoort qua verharde oppervlakte per m².

Wanneer Vlaanderen aan hetzelfde tempo open ruimte blijft innemen, zal in 2050 meer dan 40% van onze beschikbare ruimte volgebouwd zijn – tegenover 7,2% in 1972.

Dit betekent onder meer dat elk jaar miljoenen m³ water niet langer kunnen infiltreren maar moeten afgevoerd worden via rioleringsnetwerken. De kostprijs voor aanleg en onderhoud van dit netwerk zorgt voor een enorme budgettaire strop voor Vlaanderen. Het zadelt ons meteen ook op met zeer grote uitdagingen op het vlak van waterbeheer.

Nood aan aanpassing van bossen aan klimaatverandering.

Om deze diensten ook in de toekomst te blijven vervullen moet bos en bosbeheer aangepast worden aan het veranderend klimaat. Maar, beheerders en eigenaren beschikken niet over de kennis en ervaring om het bos gezond te houden, wat wijst op een nijpende nood aan kennisoverdracht.

BOSSEN ZIJN HOTSPOTS VAN BIODIVERSITEIT

Slechts 15% van het Vlaamse bos kan beschouwd worden als 'oud bos', wat betekent dat ze reeds voorkomen op de Ferrariskaart van 1775, en alle volgende kaarten, zodat ze zeker al meer dan 200 jaar bos zijn. Door industrialisering en de groei van bevolking en welvaart verdwenen heel wat van deze oude, waardevolle bossen, die tal van inheemse dier- en plantensoorten herbergen. Bij de aanleg van nieuwe bossen werd vaak gekozen voor snelgroeïende soorten. Nieuwe bossen zijn bijna steeds minder soort- en structuurrijk dan wat verloren ging.

Herstel van landschapsconnectiviteit

Als gevolg van urbanisatie en landbouwintensifiëring zijn de ecologische verbindingen tussen bos- en natuurgebieden verdwenen. Onze versnipperde bosjes lijden sterk onder de vervuiling van lucht en bodem en het uitsterven van soorten.

Het Vlaamse bosbeleid moet de weerbaarheid van bossen vergroten en verder inzetten op biodiversiteit. De voorbije decennia zijn de bossen in Vlaanderen inderdaad structuurrijker geworden en het aandeel dikke bomen wordt groter. De soortenrijkdom in goed ontwikkelde bosgebieden kan tot in de duizenden oplopen. Niet alleen bossoorten maar ook niet-bossoorten zoeken steeds meer hun toevlucht in bossen als gevolg van een steeds intensiever gebruikt buitengebied.

De inzet op biodiversiteit blijft ontzettend belangrijk.

Meer diverse bossen hebben een grotere weerstand om zich in de toekomst te verdedigen tegen verstoringen, zoals toenemende droogte of een verhoogd stormrisico. Nieuwe ziekten en plagen maken opgang, en oprukkende exoten of nieuwkomers bedreigen traditionele soorten.

DE GEZONDHEIDSWINST VAN BOMEN EN BOSSEN BETER BENUTTEN

De positieve impact van bos en groenvoorzieningen is bijzonder groot.

Bossen zijn de kluis van geneesmiddelenproducenten

Bos is onze medicijnkast. Bij minstens 120 vaak gebruikte medicamenten zijn de actieve componenten oorspronkelijk afkomstig uit het bos. En van de 3.000 planten die de US National Cancer Institute identificeert als inzetbaar tegen kanker, is 70% afkomstig uit het bos. Het staat buiten kijf dat ook de medicijnen voor de aandoeningen van morgen in grote mate uit het bos zullen komen.

Inzetten op groen is een belangrijke vorm van gezondheidspreventie

Bossen en bomen vangen fijnstof op en zuiveren de lucht. Vlaanderen is koploper in West-Europa qua uitstoot van stikstofoxiden, koolmonoxide, ozon, fijn en ultrafijn stof. Elke Vlaming verliest ongeveer één gezond levensjaar door luchtverontreiniging. Inspanningen om de uitstoot van schadelijke stoffen terug te dringen, zijn in het belang van mens en natuur.

Regelmatig bosbezoek versterkt het immuunsysteem, en verlaagt het risico op astma en andere aandoeningen aan de luchtwegen. Studies wijzen ook uit dat wie dicht bij een bos woont, meer beweegt – en dat vermindert het risico op hart- en vaatziekten, bepaalde types van diabetes en obesitas. Vooral kinderen halen er ontzettend veel voordeel uit wanneer ze kunnen opgroeien in een groene omgeving.

De nabijheid van groene ruimte heeft ook een weldadig effect op onze mentale gezondheid. Werknemers die vanuit hun kantoor uitkijken op een groene omgeving zijn bijvoorbeeld enthousiaster over hun job, vertonen meer arbeidslust en hebben minder ziekteverzuim. Patiënten met uitzicht op bos, herstellen sneller.

Door vergroening van ziekenhuizen en zorginstellingen neemt het aantal opnamedagen per patiënt significant af, zo ervaart men in Nederland.

De natuur blijkt uit al dit onderzoek een mentale vluchtheuvel met erg weldadige effecten op onze hersenen. Er zijn al artsen die voor aandoeningen zoals ADHD, depressie en symptomen van burn-out, wandelingen of speelsessies in het bos voorschrijven. Bij wandelingen in het bos detecteert men een duidelijke afname van de hersenactiviteit in die zones van ons brein die gelinkt worden aan pieker- gedrag en stress. Zelfs zeer korte sessies in het bos verbeteren het zelfvertrouwen en het humeur significant.

Gezondheidswinst vertaalt zich op sociaal en economisch vlak

De terugverdieneffecten van de investering in luchtkwaliteit, zijn aanzienlijk. Naast een besparing op het budget van volksgezondheid die jaarlijks in de tientallen miljoenen loopt, worden ook Europese sancties vermeden voor het overschrijden van de Europese normen voor fijn stof.

Naast gezondheidswinst biedt een groene omgeving dan ook sociale winst. Vergroening van verpauperde buurten leidt bijvoorbeeld tot afname van het aantal gewelddelicten.

Al die troeven missen hun effect niet op economisch vlak. Zo stijgt de prijs van vastgoed soms met tientallen procenten wanneer er meer groen in de omgeving komt.

De aantrekkingskracht van een regio voor economisch toptalent hangt, naast economische factoren, ook af van een aantrekkelijke leefomgeving. Ook bij ons zien we dat groene ruimte bepalend is voor de kwaliteit van leven. 40% van de Vlamingen bezoekt minstens eenmaal per maand een bos- of natuurgebied. Ook dit recreatieve gebruik genereert een grote economische meerwaarde.

De impact van groene ruimte op het welzijn en welbevinden van mensen is dus groot. Een vaststelling waar het beleid niet omheen kan.

BOSACTIEPLAN

Het schaars geworden Vlaamse bos kan niet langer voldoen aan de toenemende maatschappelijke vragen naar goederen en diensten uit bossen. Het BOSFORUM stelt hier om die reden haar Bosactieplan voor, dat aan de hierboven vermelde maatschappelijke uitdagingen een antwoord biedt.

1. Het opmaken van een evenwichtige toekomstvisie bos

- door de Vlaamse overheid in samenwerking met de diverse actoren uit de sector, zoals voorzien is in artikel 6 van het Bosdecreet. Een goed doordacht en onderbouwd bosbeleid zorgt immers voor een verhoogde maatschappelijke return on investment.
- impliceert de ontwikkeling van regelgeving en instrumenten ter verhoging van de duurzame levering van de essentiële ecosysteemdiensten die bossen vervullen, met name hun bijdrage aan biodiversiteit, klimaat, bio-economie en volksgezondheid.

2. Meer aandacht voor de productie en het gebruik van de milieuvriendelijke grondstof hout

- met het optrekken van de Vlaamse zelfvoorzieningsgraad en het stimuleren van de lokale productie, verwerking en gebruik van 'hout van hier'.
- met aandacht voor opleiding en het beheer inzake de productie van kwaliteitshout
- met het promoten van de productie van gecertificeerd hout.
- met de promotie van hout als een klimaatvriendelijke grondstof bij het realiseren van bouwprojecten.
- met het stimuleren van hoogwaardige toepassingen en een betere vermarkting.

3. Inzet voor een toekomstgericht bos- en bomenbeleid

- dat rekening houdt met essentiële diensten die het bos levert: bio-economie, klimaat, biodiversiteit, gezondheid, ...
- dat een multifunctioneel en gediversifieerd bosbeheer stimuleert en de Europese natuurdoelen invult.
- dat bijdraagt tot bossen die aangepast zijn aan de klimaatverandering, door juiste soortenkeuzes, voldoende genetische diversiteit, biodiversiteit en structurele diversiteit.
- dat zich richt tot verschillende schaalniveaus met aandacht voor de realisatie van verbindingen en het beperken van nadelige externe milieudrukken.
- dat de Europese landbouw- en bosbouwfondsen, die via het PDPO programma beschikbaar zijn voor beide sectoren, billijk verdeelt.

4. Ontbossing een halt toeroepen

- met een totaalverbod op de ontbossing van ecologisch waardevolle bossen (mits flankerende maatregelen)

- met de mogelijkheid tot ontbossing van andere gebieden slechts in zeer uitzonderlijke omstandigheden. Een beter werkend boscompensatiemechanisme dient ontwikkeld te worden.

5. Meer bos en groen in Vlaanderen

- dankzij effectieve bosuitbreiding en het herijken van de instrumenten hiervoor. Het doel van 10.000 hectare effectieve bosuitbreiding moet vooropgesteld worden.
- met een gevoelige toename van het aanbod toegankelijk recreatief groen zoals in elke gemeente een speelbos en voor elke stad een standsrandbos.
- waarbij minstens 20% van de oppervlakte van elke verstedelijkte omgeving groen moet zijn.
- met gerichte aanplantingen van bomen en struiken op weloverwogen locaties zodat pollutanten uit de lucht gehaald worden, en/of zodat landschappelijk hinderlijke infrastructures visueel gebufferd worden.
- met een verhardingsstop van de open ruimte en voldoende aandacht voor bos in het toekomstig Beleidsplan Ruimte Vlaanderen (BRV).

6. Zorgen voor verbindingen tussen groene eilanden

- waarbij boscomplexen versterkt worden door bosuitbreiding en verbinding met andere bos- en natuurgebieden.
- met ondersteuning van landbouwers en landeigenaars om verbindingen te maken.

7. Streven naar een algemene milieuverbetering van Vlaanderen

8. Het voorzien van gedegen opleidingen op alle niveaus en onderzoek gericht op het ontwikkelen van voldoende technische expertise om bovenstaande uitdagingen aan te gaan

9. Inzetten op sensibilisering en draagvlakvorming over het grote maatschappelijke belang van bossen.

10. Een inspirerende rol spelen in het internationaal bosbeleid

- door een pleidooi voor meer en betere bossen in Vlaanderen.
- door een strikte opvolging van internationale conventies.
- door het promoten van duurzaam, participatief en multifunctioneel bosbeheer door middel van financiële voordelen en ondersteunende instrumenten.

Meer info:
www.bosforum.be
Contact:
info@bosforum